

ZELINSKI TIP GOVORA

Govor sela oko Zeline pripada po nekim svojim osnovnim fonetskim i akcenatskim osobinama velikoj kajkavskoj grupi govora koja se proteže od Ivanića na jugozapadu, Trnovitice i Garešnice na jugoistoku, Hrašćine na sjeverozapadu, Koprivnice i Gole na sjeveru i Virovitice na sjeveroistoku. U tom velikom području istoga dijalekatskoga tipa postoje, dakako, znatne razlike između, na primjer, podravskih govora (pa i među njima) i prigorskih govora, o kojima ćemo nešto reći na osnovi najznačajnijih jezičnih osobina dvaju sela u neposrednoj blizini Zeline – Biškupca i Črečana.

O govorima zelinskoga kraja, kao ni o bilo kojem prigorskom govoru, nema u dijalektološkoj znanosti podataka, osim sumarnoga pregleda akcenatskih osobina u okviru znanstvene obradbe i sistematizacije akcenata u kajkavskom narječju koju je dao prof. Ivšić u kapitalnom djelu *Jezik Hrvata kajkavaca* (Ljetopis JAZU 48). Ovaj naš prikaz osnovnih osobina govora dvaju sela kraj Zeline bit će, prema tomu, prvi pokušaj da se popuni još jedno bijelo polje na lingvističkoj karti naših govora.

Govor Biškupca istražen je 1968. god. Tada je Biškupec bio naselje još potpuno seoskog tipa, ali njegove su se prve kuće već tada bez praznog međuprostora nadovezivale na kuće za koje se misli da pripadaju Zelini, a ne Biškupcu. To naselje leži na jugozapadu Zeline, općinskog središta koje naglo prelazi u gradski tip naselja, s velikom, modernom osmogodišnjom školom, s ljetnim bazenom – omiljelim izletištem Zagrepčana, Varaždinaca, Križevčana i drugih, s brojnim gostionicama, restoranima, s nekoliko velikih i modernih trgovina, ali i s mnogim doseljenicima. Snažan utjecaj književnog jezika i različitih govora doseljenika remeti čistoću osnovnoga kajkavskoga govornog tipa same Zeline, to više i to lakše što se na zelinskom širem području križaju osobine različitih prigorskih, kalničkih, vrbovečkih, dugoselskih i zagorskih govora. Zbog takva položaja zelinskog tipa govora neke se jezične osobine govora u Biškupcu ponešto razlikuju od stanja u Črečanu, selu na sjeveru od Zeline, udaljenu od Biškupca svega oko 4 km.

U Biškopcu su glavni informatori pri istraživanju govornih osobina bili članovi obitelji Petra Zajca, kojima ovdje najsrdačnije zahvaljujemo. Govor u Črečanu istraživan je 1971. god., a podaci o tom govoru u velikoj su mjeri prema znanju jednoga od autora ovoga prikaza, Ive Kalinskoga, koji je u tom selu rođen.

Glasovi

A. Vokali

U Biškopcu postoji vokalni sustav od 7 vokala:

i	u
e	o
e	o
a	

Sustav vokala jednak je pod akcentom i izvan njega. Pod dugim se akcentima pojavljuju diftonzi *ie* i *uo*, prvi kao slobodna varijanta fonema *e*, a drugi kao varijanta fonema *o*, što znači da se ti diftonzi mogu ostvariti u istim riječima i u istim položajima kao i monoftonzi *e* i *o*, s jednim izuzetkom kad je fonem *o* kontinuant praslavenskih glasova *l* i *o* nikad se ne diftongira (*môš* : *nôš* – *nûoš*). Fonem /*e*/ u dugim se slogovima češće diftongira nego fonem /*o*/.

Glasovi *e* i *o* zatvoreniji su, uži, a *e* i *o* nešto otvoreniji, širi od književnih glasova *e* i *o*.

U Črečanu je vokalni sustav drugačiji:

pod akcentom:

i	u
ic	uo
	o
e	o
e	a

u nenaglašenim slogovima:

i	o
e	o
e	a

Fonemske sekvencije *ie*, *uo* pojavljuju se samo u dugim slogovima, *ie* u opoziciji prema fonemu *e* (koji se pojavljuje samo u kratkim slogovima), a *uo* prema kratkom *o*: nom. sg. *lête*, nom. pl. *liêta*, nom. sg. *pöcek*; lok. sg. *na pociêku*, inf. *göreti*; ptc. akt. *goriêla*, *deniêšni* : *dênes*, *vriêden*, gen. sg. *vriednôga*, *riêdek*, gen. sg. *rietkôga* : *retkuôča*, gen. pl. *desîek* itd.; *Büok*, *büol*, *rüok*, prema gen. sg. *Bôga*, *bôli*, *rôga*, gen. pl. *nüok* : nom. sg. *nôga*, nom. sg. m. *töpel*, f. *tüopla*, gen. sg. m. *tuoplôga*, instr. sg. *tuoplîem*, komp. *toplîêši* itd.

Fonem /*e*/ kontinuant je praslavenskoga *jata* i poluglasa, a fonem /*e*/ praslavenskoga *e* i nazala *e*: *vêra*, *peskôvit*, *lête*, *dêška*, *dênes*; *nêbo*, *sêle*, *têle*, *vriême*, *îme*, *sême*, *tême*, *mêše*, *pêt*, gen. sg. *imêna*, *vremêna*, *semêna*, *temêna*. Rijetka su odstupanja od toga pravila: *sêstra* (a ne *sêštra*), *siêštrin*, *kamêjne* (a ne *kamêjne*, usp. *korêjne*). Fonem /*e*/ čuva,

dakle, i u drugom slogu svoju tipičnu otvorenu artikulaciju: *měse, pět*, nom. pl. *iměna, vreměna*, gen. pl. *sěl, iměn*, ptc. m. *zěl, klěl*, f. *zěla, klěla* itd.

Isti odnos između fonema reda *e* postoji i u Biškupcu, samo što je fiziološko ostvarivanje svakoga od njih zatvorenije nego u Črečanu: fonem /*e*/ kontinuant je jata i poluglasa, fonem /*e*/ praslavenskog *e* i nazala *ę*.

U Črečanu se pojavljuje fonem /*e*/ osim kao kontinuant jata i poluglasa i kao morfološka oznaka nom. – akuz. – vok. sg. imenice sr. roda nepalatalnih osnova, s izuzetkom onih kojima osnova svršava na *k, g, h, v, b*: *sěle, měste, děle, lěte*, ali *oko, vūho, mliěko, gliětvo, něbo*. U Biškupcu je paralelni fonem /*e*/ uvijek zamijenio krajnje -o imenice sr. roda: *oke, vūhe, mliěke, blāge, glětve, něbe*; kao i *sělę*.

Sekundarno se ostvaruju /*ę*/ (u Biškupcu), odnosno /*ie*/ (u Črečanu) i ispred *r* u tudicama kao što su *krampēr – krampier, oficēr – oficier*.

U oba sela fonem /*o*/ na mjestu je nekadašnjih glasova *l̥* i *q*, a zamjenjuje i fonem /*o*/ u dugim slogovima. U Biškupcu, kako je rečeno, taj se glas ne diftongira kad je kontinuant *q* i *l̥*, u Črečanu se, međutim, može pojaviti kao slobodna varijanta te kontinuant diftong *ou*: *žōt – žōut, žōč – žōuč, vōk – vōuk, sōnce – soūnce, zōp – zōup, rōka – roūka, mōš – mōuš, mōka – z moūku, dōk – dōuk*. U tom je diftongu glas *u* veoma kratak, tako da je i uz pažljivo slušanje teško svaki put odrediti je li bio izgovoren monoftong ili diftong. Diftong je nešto izrazitiji pod akcentom nego pod akc.

Fonem /*o*/, u alternaciji s /*u*/, nastupa u oba sela i kao završetak l. l. pl.: *dāmo, znāmo, kopāmo* (ponekad i: *dāmu, znāmu* itd.). U Biškupcu se kadšto u tom položaju ostvaruje kao alomorf i glas *ę*: *dāme, idēme, živīme, perēme, rānīme pečēme*, itd., uz običnije: *dāmo, idēmo* itd.

Isti je taj fonem i morfološka oznaka 3. l. pl. prez., u oba sela: *igrājo, dājo, kopājo*.

I u Črečanu i u Biškupcu glas *a* u dugim slogovima tek je neznatno zatvoreniji, nešto velarniji, od *a* u kratkim slogovima, što je automatska pojava na fonetskoj razini.

Vokalnim se fonemima zelinskoga kraja pridružilo i *r* između konsonanata: *čřf, křf, přst, hřša*. Samoglasno *r* pojavljuje se u Biškupcu i sekundarno: *grābr, přpr* (= *papar*), *krēbr*; u Črečanu je: *grāber, přper, krēber*.

Među vokalnim promjenama ističu se ove: u prefiksu *pra-* zamijenjeno je *a* s *ę*: *prēdet, prēnoł* (u prefiksu *raz-* nema te promjene: *rāzišla sę ję, rāseći*), glasom *ę* zamijenjeno je i *o* u prefiksu *pro-*: *prēklēti, premeņi sę, prepāda, sprēvot* (u Črečanu se ta promjena protegnula i na korijensko *o* u glagola *prōsiti: prēsiti*. U tom se selu govori i *nēsiti*, analogijom prema *nēsiti*. U Biškupcu je: *prōsiti, nōsiti*). Navest ćemo još nekoliko pojedinačnih, leksičkih zamjena vokala, različitih u istraženim govorima: u Črečanu *jězek* (lok. sg. na *jěziěku*), u Biškupcu *jězik*, u Biškupcu *glōžen, šćuręc*, u Črečanu *glěžen, šćuric*.

Općekajkavska zamjena jata glasom *i* u riječima *tirati* i *sinđoša* zastupljena je i u istraženim selima. Interesantna je sudbina nekadašnjeg poluglasa u pojedinim leksemima: u oba se sela govori *dân* mjesto *den* (ali *dēnes*), *tâst*, *diene* (= dno), *vûn*, *Vüzem*, *stible* mjesto *stebble*, a samo u Biškupcu *zôlva* (u Črečanu *zêlva*).

U prijedlogu *sč* redovito se izgubio poluglas, a sam se spirant izgovara u ovisnosti o naravi glasa koji slijedi (*z očmî*, *z mustâci*, *s krvjû* /Črečan: *s krvjô*/, *š čävlom*) a ispred spiranata se gubi (instr. sg. *svjnu*, *škôlu*, *zêtom*, *žûlom*). U prefiksu *sč-* na mjestu poluglasa pojavljuje se vokal *-o-* (*zopêti*, *zôšiti*, *zôzvati*, *zôznati*, *zôbrati*, *zôvreti*).

Spomenut ćemo, ukratko, samo još neke tipične pojave zelinskog vokalizma:

– općekajkavska pojava protetskoga *v-*: *vûš*, *vučitel*. *vûlica*, *vûjna*, *vûzek*, *vûgel*; hijatsko *-v-*: *pāvok*, *pavôčina*, *nāvuk*;

– kontrakcija vokala, osobito u paradigmi zamjenica: *mâ sêstra*, *mê bābe*, *mêga brāta*, *tvêmu plûgu*, *svêmu ôcu* (u glagola: *nêm*, *nêš* . . . = ne budem i ne idem . . .);

– leksičke ili kategorijske zamjene vokala: *kukûreza* i *kokûreza* (u Biškupcu: *kukûriza*, ali: *kukurêzina*), *špancêr* - *špancıer*; *kuľiko*, *tuľiko*; *darûvati*, *žalûvati*, *veruvâti*;

– leksičko diftongiranje nekih vokala: *kûjsa*, *vôjziti* (: kusa = kuja, voziti).

B. Konsonanti

Inventar konsonantskih fonema u oba je sela jednak. Upozorit ćemo na neke značajnije osobine konsonantizma istraženih sela.

U tim govorima nema glasova *ʃ* i *ŋ*, ali njihova depalatalizacija nije u istoj mjeri provedena: glas *ʃ* u potpunosti se izjednačio s prvotnim *l*, glas *ŋ* ostavio je trag palatalnosti u metatezi palatalnog elementa kad je bio među vokalima ili na kraju riječi: *ľudi*, *klâč*, *ľubaf*, *pôle*, *žûl*; *črêšna* - *čriêšna*, *vîšna*, *kôšna* - *kuôšna*, *nôšna* - *nuôšna*, *ž nô*, ali: *prî jne*, *sêjnam*, *opâjnek*, (pa onda, i u oblicima: gen. sg. *opâjnka* itd.), *osîjne*, *pîjne* (tu je *r* vokal!), *kôjn*, *kôstajn*. U riječi *ôgen* takav je lik preuzet iz kosih padeža, gdje se *ŋ* našlo ispred konsonanta: *ôgna*, *ôgnu* itd.

Konsonant *h* pojavljuje se u Črečanu samo u nekim leksemima, u morfološkim je završecima bez traga izgubljen: *strôha*, *mûha*, *bôha*, *vřh*, *Hrvât*, pa i, sekundarno, *hřda*, *hřš*, *hřvati se*, *hřzati*, ali: *râst* (= hrast), *lât* (= hlad), *lêp* (= hljeb), *râniti*, *ladetîna*; *na rôka* (mjesto: *na rôkah*), *o bāba* itd. U Biškupcu je *h* potpuno izvan sustava, pa i kad se izgovori, njegova artikulacija nije definirana, izgovara se kao nešto jači dah: *ôrej*, *meûjne*, *kûjna*, *grâ*, *pastû*, *krû*, gen. sg. *krûa*, *kuâne* (= kuhano), *na grêda*, *na rôka* itd., ili: *mehûjne*, *vûhê*, *hitali*, *mieh*, *vřh vřhne* (uz: *vřjne*), 3. sg. prez. *hřžê*, gen. sg. *grâha* itd.

Kao položajna varijanta fonema *z* u oba se govora ispred *g* ostvaruje glas *ʒ* (dz): *rôzga*, *rôzgva*, *mûzga*. Iz takvog se položaja taj glas pojavlju-

je kao oznaka leksema: prema gen. sg. *mōzga*, *bēzga*, dat. sg. *mōzgu*, *bēzgu* govori se i *mōzek*, *bēzek* (u Črečanu: *biezek* – gen. sg. *biezga*).

U Biškupcu se glas *l* ispred *i* omekšava: *žēl'i*, *mēl'in*, *skōl'i*, *fūčkal'i*, *frostūkel'i*, *orāl'i*. U Črečanu ta pojava izostaje, a ni u jednom od ta dva sela nema umekšavanja glasa *n* ispred *i* (*bābīni*, *puščēni* itd.).

U drugim strukturalnim osobinama zelinski govor ne odstupa od općih kajkavskih karakteristika: krajnji se zvučni suglasnici izgovaraju bezvučno (*zōp*, *mōš*, *čf*, *vūojs*, – Črečan); po izgovoru i funkciji izjednačeni su glasovi *ć* i *č*, *đ* i *ž* u glasovima »srednje tvrde« artikulacije (*nōč* - *nūoč*, *svēča* - *sviēča*, *prēža*); glas se *l* na kraju sloga čuva (*kōtel*, *ōrel*, gen. sg. *stōlca*); glas se *v* ponaša kao parnjak bezvučnomu *f* (*ōfca*, *krāfski*, *fkōpiti*); trag nekadanjeg palatalnog *r'* čuva se samo u nekim riječima (*mōrjē*, *škārjē*, *večērja*, *zōrja*); čuva se stara konsonantska skupina *čr* (*čřf*, *čřn*); u konsonantskim skupinama na početku riječi gubi se početni eksploziv (*šēnica*, *tīč*, *čēla*, ali: *tkāti*); u skupini *tvr* nestalo je *v* (*třt*, *trdōca*, *četřti*, *četřtek*), *v* je nestalo i iz leksema *lākne*, *lāt* (= vlat), *lās*, *slēči*; sekundarne su konsonantske skupine nepromijenjene (*zdrāvjē*, *snopjē*, *sadjē*, *smetjē*, *grōzdzjē* – *grūozdzjē*, *zēljē*, ali *kamējnē*, gdje se *nj* ponaša kao prvotno *n*).

Od pojava koje u različitim kajkavskim govorima mogu biti različite spomenut ćemo samo najkarakterističnije:

– Sudbina kontinuantne praslavenskoga palatala *d'* najbolje pokazuje da Zelina leži u sjecištu različitih tipova kajkavštine – preteže *ž* (kao u istočnim kajkavskim govorima: *brēža*, *grāža*, *mēž*, *rōžen*, *prēža*, *hřža*, *mēžāš*), ali žive i zapadni kajkavski likovi s refleksom *j* (*žēja*, *mējāš*, *brēja*, *porājati se*, *porōjili* – primjeri iz Črečana). U skupinama *zd'*, *zg'* nekadanje palatalno *d'* dosljedno je zamijenjeno glasom *ž*: (*mōžžēni*, *rūožžē*) (kontinuantne prasl. skupina *st'*, *sk'*, jest *šč*: *zamāščēn*, *puščēn*, *kūščēr*, *ščrba*, *držāliščē*, *kōsiščē*).

– U skupini *dn* gubi se *d*: *glāden* - *glāna* - *glāni*, *opānē* (Biškupec i: *opādne*), *jēdeñ* - *jēna* - *jēni*, odatle, često, i: *jēn*, tako i *srējni*, *zājni*.

– Skupine *tl* i *dl* prelaze u *kl* i *gl*: *mēkla*, lok. sg. *nā kle*, odatle i akuz. sg. *nā kel*; *glāka*, *glētve* (Črečan: *gliētvo*). Promjena *t* u *k* provedena je i u riječi *kmīca* i njezinim izvedenicama *kmīčen*, *kmēne* itd.

– Skupina *vl* prešla je u *ml*: *mramlica* (i: *mrmlica*, prema *mravlīca* od *mravlīca*).

– Skupina *mn* često prelazi u *vn*: *vnōgi* (u Črečanu može početno *v* i otpasti: *nūogi*), gen. sg. *plāvna*, odatle i nom. sg. *plāven* (= plamen), *glāvna* (= glavnja), ali: *osemnājst*.

– U Črečanu prelazi u nekim riječima *vn* u *mn*: *oglamnik* (u Biškupcu: *oblavnik*), u nekim je riječima moguća višestruka realizacija te skupine: *zdāмна* - *zdāmla* - *zdāvna*, u nekima se čuva *vn*: *rāvna*, *ravnica*.

– Iza palatala gubi se glas *j* u primjerima kao *kokōši*, (pridjev), *lisīči*, *vrāzi*, *bōži*, *būoži*.

– U nekim riječima došlo je do asimilacije konsonanata u osnovi: *štriči* (: *strići*), *šřšen* (: *šřšen*).

A k c e n t

Zelinski tip govora akcenatski pripada istočnoj grupi kajkavskih govora, koja je u velikoj mjeri izmijenila prvotno stanje kajkavskog akcenta (do danas najbolje sačuvano na zapadu Hrvatskog zagorja). Međutim, i u toj istočnoj kajkavskoj grupi, kao i među akcenatski starijim kajkavskim govorima, postoje znatne razlike između pojedinih područja, pa čak i u geografski bliskim relacijama. Tako i istraženi zelinski govori imaju svojih značajaka, koje ih odvajaju, na primjer, od vrbovečkih govora, premda im je najveći broj akcenatskih osobina zajednički (u Vrbovcu se govori: *kōtač - kotāči, lētīm - letīmo, prijatelj - prijateljā*, u Zelini: *kotāč - kotāči, letīm - letīmo, prijatelj - prijateljā* itd.). Čak postoje određene akcenatske razlike i između govora u Biškupcu i govora u Črečanu. Mi ćemo u najkraćim crtama prikazati glavne značajke akcentuacije u Črečanu, s time da ćemo upozoriti na posebnosti ponašanja akcenta u Biškupcu.

Akcenti su kajkavske prirode: i prema kvantiteti i prema intenzitetu manje izraziti od paralelnih štokavskih ili čakavskih akcenata, pa se ponekad, u nepažljivu govoru, mogu međusobno i zamijeniti (*bēžāla* i *bēžāla; vrōči* i *vrōči* – oba akcenta u službi neodređenoga pridjeva). No, takve pojave ne ugrožavaju fonološku funkciju akcenata, njima se u istom slijedu fonema mogu izraziti različita značenja: gen. sg. *sēla* : nom. pl. *sēla*, akuz. sg. *krāvu* : instr. sg. *krāvu*, gen. sg. *imēna* : nom. pl. *imēna*, prez. *lētī* : imperat. *lētī* itd.

Historijski gledano, u zelinskim su se govorima dogodile ove promjene:

1. a) Akcenat "povukao se sa zadnjeg sloga na predzadnji: *sēle, snēha, sēstra, zēlva, jēzek, ōtec, kōlec* itd. (prema starijem kajkavskom *selō* itd.). Kad je predzadnji slog bio dug (npr. *mlēkō*), preneseni se akcenat ostvaruje kao ~: *rōka, glāva, diēte, mliēke*, gen. sg. *mrtvika, selāka*, nom. pl. *mostāči, gospodāri*. U Biškupcu se i preneseni akcenat na kratki slog najčešće ostvaruje kao ~: *ōbras, jēzik, sēlę, rēbre, mōzļ, čōvęk; z ōcom* : *ōbras, jēzek* itd. u Črečanu. Ima i obrnutih pojava " i ~: *dřži, zadržite* (imperativ – Biškupec) : *dřži, zadržite* (Črečan).

b) Akcenat "pomaknuo se s prvoga sloga na drugi: *jabōka, jagōda, dętęla, mäter - matęre*, (i podravski tip: *materę*), *imę - imēna, sirōtka, nāš - našęga, idęm - idęmo, bōdęm - bōdęmo, ōcu - ōčęte, zdęrem - zdęrejo* (starije kajkavsko: *jābōka* itd.).

S drugoga sloga akcenat "prelazi na prvi: *lōpata, šęnica, lisica, vēdrica, kōpriva, kōpajna*, gen. sg. *dēteta, zřębeta, tęleta*, inf. *gōreti, nōsiti, sęjati, smęjati se, kōpati* (prema starijem: *lopāta, detęta, nositi* itd.). Na dugom slogu realizira se akcenat ~: *pīsati, živetī, mlātiti* (: *pīsati* itd.).

Takav se pomaknuti akcenat, bez obzira na smjer njegova pomicanja, u paradigmatskim odnosima, osobito u oblicima s više od tri sloga, pomiče za jedan slog prema kraju riječi, računajući od prvotno ili sekundarno naglašenog srednjeg sloga: nom. sg. *mäter*, dat. sg. *matęre*, instr. pl. *materāmi* (mjesto starijega kajkavskoga: *mātere, māterami*), *prijatelj*,

gen. sg. *prijatĕla* (mjesto starijega: *prijatelj* - *prijateĭa*), *s koprivĕmi, za liscĕmi, z jabokĕmi, s vedricĕmi* (mjesto starijega: *s koprivami, z jĕbokami* itd.).

U Biškopcu su relativno ĉesti i primjeri u kojima se akc. " nije pomaknuo sa staroga mjesta: *nĕsiju, šĕpnĕla, ĉkomĕti, ĉĕsete, hitali, zdignĕti, otišla, dopĕlame, donĕsemo* (u Ćreĉanu: *nesiju, šĕpnĕla, ĉkĕmeti, ĉĕšetĕ, hitali, zdignĕti, otišla, dopĕlamu, donesĕmu*).

2. Stariji kajkavski akcenat $\sim$ prešao je u akcenat $\hat{}$ na krajnjem slogu i na prvom slogu dvosloĝnih rijeĉi: *kovĕĉ, kotĕĉ, purĕn*, gen. sg. *vodĕ, nogĕ, prez. sedĭm, leĭĭm, pišĕm, zĕlje, sĕša* (prema starijem: *kovĕĉ, vodĕ, sedĭm, pišĕm, sĕša*). Kad je ispred prvotnoga akc. $\sim$ bio dugi slog akcenat se pomaknuo na nj: gen. sg. *glĕve, rĕke*, instr. sg. *glĕvu, rĕku* (prema starijem: *glavĕ, rokĕ/m/*).

U višesloĝnim rijeĉima, osim kad je na predzadnjem slogu, akcenat se $\sim$ u Ćreĉanu uvijek rastavlja na akcenatsko-kyantitativnu sekvenciju $\sim$ " : *zišĕm - zĕšĕmo, pišĕm - pišĕmo, rĕnim - rĕnĕmo, visĕoki, tuĕpli, ĉĕtĕti*, gen. sg. *visuokĕga, tuĕplĕga, ĉĕtĕtĕga*, ptc. akt. *biežĕla, mlĕtila* (mjesto starijega: *pišĕmo, od pišĕmo, ĉĕtĕtĕga od ĉĕtĕtĕga* itd.).

U pojavi rastavljanja metatonijskog akcenta $\sim$, kao i u pojavi rastavljanja akcenta $\hat{}$, o kojoj se govori u t. 3. govor se Biškopca razlikuje od govora u Ćreĉanu. U Biškopcu se dugi akcenti najĉešće ĉuvaju: *pĕšĉamo, išĉĕjo, ostĕvlĕjo, vmrĕti, ostĕrela* itd., prema stanju u Ćreĉanu: *pĕšĉĕmo, klĕĉĕla, išĉĕjo, ostĕvlĕjo, ostĕrela* itd. Ponekad se i u Biškopcu mogu ĉuti primjeri s prenesenim akcentom " od $\sim$ ili $\hat{}$ na potonjem slogu, ali to nije sustavna pojava, veĉ utjecaj govora koji duge akcente rastavljaju, što dokazuje bezizuzetan gubitak duĝine na prvotno naglašenom slogu: *spĕšĕna, glĕdĕla* (uz obiĉnije: *glĕdĕla*), *klĕĉĕla, vusnĕca, stĕĉĕna, dĕjĕmo, ĉicĕjo, ĉuvĕjo* i sl., prema: *spĕšĕna, glĕdĕla, klĕĉĕla, vĕsnĕca, stĕĉĕna, dĕjĕmo, ĉicĕjo, ĉuvĕjo* u Ćreĉanu (a to preko faze: *spĕšĕna, glĕdĕla, vĕsnĕca, stĕĉĕna, dĕjĕmo, ĉicĕjo*).

Biškupeĉki je govor konzervativniji i u nekim drugim akcenatskim pojavama. U njemu se uz akcenat kao u Ćreĉanu, veoma ĉesto pojavljuju nepromijenjeni stariji dugi akcenti: *rĕška, dobila, poĉĕti, tĕle* (= tijelo), *zĕše, z vĕhi, spomĕnajo se, podbrĕva se, hiĉe, z rĕku, na rĕka, zĕti, ziti, otiti, otĕde, nĕjde, vmrĕti, ostĕri* itd. (u Ćreĉanu: *rĕška, dobila, poĉĕti, tiĕle, zĕše, z vĕhi* itd., uvijek s dugim akcentom suprotne intonacije nego što je u navedenim primjerima iz Biškopca). Treba, meĝutim, naglasiti da su metatonirani dugi akcenti i u Biškopcu veoma ĉesti, obiĉniji nego nepromijenjeni.

3. Stariji kajkavski akcenat $\hat{}$ (primarni i metatonijski) najĉešće je prešao u akc. $\sim$: *mĕše* (st. kajk. *mĕso*), *rĕbiĉ, mlĕnar, gĕrvan, pĕvĕk, z krĕvu, z lopĕtu, ženĕmi, ŝ nĕmi, zĕjci, pĕlci, pandĕlek, sluĕga, svuĕra, rĕška, ĉriĕšna, kuĕža, mĕla, ĉĕjem, mĕšlim, dĕgel, jiĕla, krĕla, šĕniĉni* itd., ali ima i podosta primjera u kojima se saĉuvala starija akcenatska kvaliteta: *ribĕnak, trgĕovec*, lok. sg. *na prĕgu*, nom. pl. *trgĕofci, korĕta, kolĕna*, gen. pl. *povĕsem*, lok. pl. *vu korĕte*, instr. pl. *s korĕti* itd.

Slično je stanje i u Biškupcu, ali je tamo mogućnost čuvanja starije akcenatske kvalitete još proširenija (v. što je o tom rečeno u t. 2).

U Črečanu se akc. $\tilde{}$ također, pod istim uvjetima kao i $\hat{}$, u višesložnim riječima rastavlja na slijed $\tilde{}$: *kupūjem - kupūjēmo, trgūjem - trgūjēte, mislīmo* (mjesto *mīslimo* od *mīslimo*), *vidīmo, čūjēte*, gen. sg. *pāvōka, muokrōga* (prema nom. sg. *pāvuk, muōkri*). Izuzeci od toga pravila, kao što su *tāncati, glāncati* nastali su prijelazom u drugi akcenatski tip (prvotno se *tāncati* preko akcenta *tāncāti* izjednačilo s tipom *pīsāti*, koji u zelinskim govorima ima akcent *pīsati*).

U riječima s više od tri sloga prednaglasna je dužina često pokraćena: *najtoplešēga, najvišešēga*, ali i: *preširuokōga, najtopliešēga, najdogiešēga*.

4. Prvotne izvannaglasne dužine su se izgubile (*rōka, pīsati*), ali su u Črečanu, kako je pokazano, nastale nove, rastavljanjem metatonijskih akcenata $\hat{}$ i $\tilde{}$ u $\tilde{}$: *pīšēmo, čūjēmo, četrtōga* itd. U Biškupcu, u pravilu, nema ni tih dužina.

– Ukratko smo opisali bitne značajke akcentuacije istraženih sela. U tako kompliciranoj akcentuaciji ima, dakako, i pojedinačnih odstupanja: od navedenih pravila, ali detaljan opis svih takvih, nesustavnih pojava prelazi okvir ovoga prikaza.

Morfologija

Ukratko ćemo prikazati osnovne značajke morfologije, temeljeći prikaz na osobinama jezika u Črečanu, a upozoravajući na razlike koje karakteriziraju biškupečki govor (ako nema posebne naznake, primjeri su iz Črečana).

A. Deklinacija

1. Imenice

- a) Osnovne karakteristike paradigmatskih promjena u imenica m. roda:
- bez obzira na palatalnost početnoga konsonanta osnove u Črečanu je završetak instr. sg. im. m. roda na suglasnik uvijek *-om*: z *vōkom* - z *mōžom*, z *ōcom* - s *kōjnom*. U Biškupcu je završetak palatalnih osnova *-em*: z *mōžem*, s *pīščūjem*, z *ōcem*, a u nepalatalnih *-om*: z *brātom*.
  - U množini nema proširenja *-ov/ -ev*, a osnovni velari ostaju nepromijenjeni u cijeloj paradigmi: *vōki, dūhi, vrāgi*, lok. pl. *na bōbrēke pri vrāge*.
  - U gen. pl. načešći je nastavak *-of*, odnosno *-uof*: *rōgof, vīencof, nōžof, jelenūof*. Osim toga, najfrekventnijega završetka, neke riječi u tom padežu mogu imati završetak *-i* (prema nekadašnjoj i-promjeni), a u nekih nema u tom padežu obličke razlike prema nom. sg.: gen. pl. *mōži, /uz mōžof/, mesīec, lūonec /i: lūoncof/, kūojn (i: kōjnof)*.

- U dat. pl. redovni je završetak *-om*. Uz njega se kadšto pojavljuje i završetak *-e* (u dugim slogovima *-ie*) preuzet iz lokativa pl.: *rõgom – rogïe, mãčkom – mãčke*. U Bišupcu nismo zapazili završetak *-e* u tom padežu.
  - Akuz. pl. ima završetak *-e*: *võke, zõbe, õce*.
  - U lok. pl. nastavak je *-e* (u nenaglašenom zadnjem slogu) ili *-ie* (pod akcentom): *na zõbe – na zõbie, na rüoge – na rogïe, na stüole – na stolïe, na jelenïe*.
  - U instr. pl. uz obični nastavak *-i* supostoji u mnogim riječima i završetak *-mi*: *z põti /z põuti/ – z potmi, z kũojni – z kojnmï, z mõži – z mõžmï, itd.*
  - Vokativni su oblici, i u jednini i u množini, jednaki nominativnim.
- b) Imenice se srednjeg roda mijenjaju kao i imenice m. roda na suglasnik, s ovim osobitostima:
- Nom., akuz. i vok. sg. i pl. imaju isti oblik.
  - Imenice starih *n-* i *t-* osnova zadržavaju infiks u kosim padežima: *imë – imëna, vriemë – vremëna, žriëbe – žrëbeta, diëtë – dëteta, itd.*
  - Imenice *nëbo* i *čüde* imaju u nom. i gen. pl. staru i noviju promjenu: *nëba – nëbësa* (nom. pl.), *nëp – nëbës* (gen. pl.).
  - Instr. zbirnih imenica ima uvijek završetak *-em*: *z pñjem, z smëtjëm, z sadjëm*.
  - Gen. pl. uvijek ima završetak *-ø*: *üok, (nom. sg. õko), miest, vüh, sël, diel* (nom. sg. *dële*), *nëp – nëbës, pfs, drief, rëber, vïeder*.
  - U dat. pl. preuzet je nastavak *-am* iz promjena imenica ž. roda na *-a*: *koliënam, liëtam, jâjcam, rëbram, miestam*. Taj padež može po obliku biti jednak lok. pl.: *srcïe, vühe, itd.*
  - U instr. pl. pojavljuje se uz završetke *-i* i *-mi* (kao u imenica m. roda) i završetak *-ami*, pod utjecajem promjene imenica ž. roda na *-a*: *z vühi – z vuhmï, z jâjci, z sëli, ali: z liëtami, z vïedrami*.
- c) Imenice ž. roda koje u nom. sg. svršavaju na *-a* u svojoj se paradigmatički slažu s većinom kajkavskih govora:
- sačuvani su stari završeci u dat. i lok. sg.: *bäbe, rõke, düše, svekřve*.
  - završetak *-u* u instr. sg.: *z bäbu, s krävu*.
  - nulti završetak u gen. pl.: *rõuk, düš, ciëst, bâp, dešiek*. Neke imenice s konsonantskom skupinom ispred padežnog završetka mogu u tom padežu imati i završetak *-i*: *bükvi* (uz *bukïef*), *ciërkvi, svekřvi* (uz *svekřier*).
  - u lok. pl. nestalo je krajnje *h*, pa je padežni završetak *-a*: *na rõka, o bäba, vu lëdina, vu škuõla*.
  - dat. i instr. pl. sačuvali su stare završetke *-am* i *-ami*: dat. pl. *krävam, bäbam, k nõgam*, instr. pl. *s kravämï, z røkami* (u ovoj smo riječi i u Črečanu i u Bišupcu zabilježili oblik: *z rokmï*), *põt hižami*.
  - U promjeni imenica ž. roda na konsonant također nema osobitosti koje ne bi bile zastupljene u većini kajkavskih govora. Ipak ćemo upozoriti na neke pojave:
  - u dat. i lok. sg. sačuvan je završetak *-i*: *kuõsti, f křvi, na mästi*;

- završetak instr. sg. je *-jo* ili *-ju* (u Biškupcu samo *-ju*): *s kostjô – s kostjû, s krvjô – s krvjû, z mastjô – z mastjû*;
  - gen. pl. ima završetak *-i* (*kösti*), dat. pl. *-em* (*kostêm*), lok. pl. *-e//ie* (po *kostie*), instr. pl. *-mi* (*s kostmî*);
  - imenica *mâti* (i: *mäter*) ima većinu padežnih oblika po a- promjeni: gen. sg. *mäterê*, dat. i lok. sg. *matêre*; nom. pl. *matêre*, gen. pl. *matier*, dat. pl. *matêram* itd. Završetke i- deklinacije imaju samo akuz. sg. (*mäter*) i instr. sg. (*z materjô – materjû*).
- Imenica *čêr* ima u Črečanu oblike po a- deklinaciji (gen. sg. *čêre*, dat. i lok. sg. *čêre*, nom. i akuz. pl. *čêre*, gen. pl. *čêr*, uz: *čêri*, dat. pl. *čêram*, lok. pl. *o čêra*, instr. pl. *š čêrami*). U Biškupcu smo uz takve oblike češće slušali, osim u gen., dat. i lok. pl., po i- deklinaciji (gen., dat. sg. *čêri*, nom. pl. *čêri*, instr. pl. *čermî*).

2. Važnije značajke pridjevske promjene:

- Samo u nom. sg. supostoje određeni i neodređeni oblici za muški rod: *dôber – dûobri, vrôuč – vrôuçi, liëp – liëpi /liëpi/, zelên – zelëni*. Neodređeni se oblik upotrebljava u predikatnoj, a određeni i u predikatnoj i u atributnoj službi.
- Prisvojni pridjevi na *-of* i *-in* imaju u nom. sg. m. roda samo oblik bez završetka *-i*: *brâtof, siëstrin, Jêličin, jâpin*. U pridjevskoj promjeni postoji distinkcija između palatalnih i nepalatalnih osnova u gen., dat. i lok. sg. m. i sr. roda: *duôbrôga – vrôčêga, duobrômu – vrôčêmu*, itd.
- U dat. i lok. sg. ž. roda završetak je, kao i u imenica, *-e*: *môje dûobre bâte, o stâre krâve*. Završetak instr. sg. ž. roda jest *-u*, a m. roda *-em//iem*: *z vrôuču vodô, z vrôuçem krûhom – z vrôčiem krûhom*. Komparativni nastavci jesu: *-ji, -ši, -eši*: *šîrok – šîrji (šîrši), tûpel – topliëši, dôk – dôkši i dôgiëši, dôber – bôlši, trt – trdiëši, gôrji i gôrši* (pozitiv toga pridjeva se izgubio). Superlativ se tvori riječcom *nâj* ispred komparativa: *nâjveseliëši, nâj-bôlši, nâjgôrji i nâjgôrši*.

3. Značajke zamjeničke promjene:

- Lične zamjenice *jâ, ti sêbê* mijenjaju se kao im. žen. roda a- osnova: gen. *mêne, têbê, sêbê*, dat. i lok. *mêne, têbe, sêbe*, instr. *z mênô, z tuôbu, z suôbu*, itd. Kraći su oblici za gen. i akuz. *mê, tê, sê, me, te, se*, a za dat. *mî, ti, si, mi, ti, si*.
- Zamjenice *mî, vi* čuvaju stare oblike, osim u akuzativu (gen., akuz. i lok. *nâs, vâs*, dat. *nâm, vâm*, instr. *nâmi, vâmi*). Zamjenica 3. l. mijenja se po pridjevskoj promjeni: gen. m. n. *nêga, f. nê*, dat. *nêmu – nê*, lok. *nâ jnemu – nâ jne*, instr. *ž nîm – ž nô*. Pluralni oblici te zamjenice (nom. pl. *ôni, ôna, ône*) imaju također pridjevske završetke: gen. pl. *onêi*, dat. *onîem*, lok. *na onîe*, itd. Enklitički oblici m. i sr. roda jesu *-ga* i *-mu*: *stôuket sêm ga, dêj mu jêsti!* Enkli-

tički oblik gen. sg. zamjenice ženskoga roda glasi -jê, dat. je, akuz. jû: zêmi je rōbec!, on jê je pōvedal, - dopêlali smō ju, navūštril ju jê, vīdel ju jê.

Posvojne zamjenice mūoj, tvūoj, svūoj podjednako se često u paradigmi govore u stegnutu i nestegnutu obliku, a mijenjaju se po pridjevskoj promjeni: gen. sg. *mojêga - mojê (mojê) : mêga - mê*, dat. sg. *mojêmu (mōjem) - mōje : mêmu - mê*, akuz. sg. *mojêga (mūoj) - mōje - mōju : mêga (mūoj) - mê - mōju (mô)*, lok. sg. *o mōjem (o mojêmu) - mōje : na mêm (na mêmu) - mōje*, instr. sg. *z mojêm - z mojô : z mêm - z mō*; dat. pl. *k mojêm stōlom, bābam, liêtam*, instr. pl. *z mojêmi kūojni, bābani, liêtami (letmi)*;

Zamjenica *nêgof, nêgvô, nêgva* mijenja se također po pridjevskoj promjeni: gen. sg. *nêgvôga*, dat. sg. *nêgvom (nêgvômnu)*, instr. sg. *z nêgvîem (z nêgvem)*; žen. rod gen. sg. *nêgvê (nêgvê)*, dat. sg. *nêgve*, instr. sg. *z nêgvô*. Pluralni oblici: nom. pl. m. rod *nêgvi stōli*, nom. pl. sr. rod *nêgva sêla*, nom. pl. ž. rod *nêgvê bābe*, gen. pl. *nêgvêi stōlof, bāp, sêl*, dat. pl. *k nêgvîem stōlom, bābam, liêtam*, akuz. pl. *nêgvê stōlē, bābe, sêla*, lok. pl. *o nêgve (o nêgvîe) kūojne, bāba, liêta*, instr. pl. *z nêgvêmi kūojni, bābani, letmi*, itd.

Pokazne zamjenice *tie (= taj), tō, tâ, ôf, ôvo, ôva, ôni, ône, ôna* kao i zamjenica *vês - sê - sū* idu po pridjevskoj promjeni, s time da se *ves - sê - sa* mijenjaju kao pridjevi palatalnih osnova: gen. sg. *sêga - sê*, dat. sg. *sêmu - sê*, akuz. sg. m. *vês*, n. *sê*, f. *sô*, itd.

- Za neživo se rabi upitno-odnosna zamjenica *têri - têre - têra*, a za živo služi najčešće zamjenica *ki, kô, kâ*.

Najčešće neodređene zamjenice jesu: *sâki - sâko - sâka, jêden (jên) - jêne (jêdne) - jêna (jêdna), nektêri - nektêre - nektêra*. Evo nekoliko rečeničnih primjera s oblicima ovih zamjenica: *Imêl sêm rât sakôga (za m. i sr. rod, gen. sg.), ali jênôga nâjvîše. Dôšel je z jenô bābu. K jêne dêske pričupil jê drūgu. Na nekerie ludê štêl je spruôbati svôjô mîsel.*

4. Brojevi

Brojevi od 1 do 10 mijenjaju se u padežima, i to ovako:

nom.	<i>dvâ - dvîe,</i>	<i>trî,</i>	<i>četîri</i>
gen.	<i>dvêi,</i>	<i>trêi,</i>	<i>četîrêi</i>
dat.	<i>dvêm,</i>	<i>trêm,</i>	<i>četîrêm</i>
akuz.	<i>dvâ - dvîe,</i>	<i>trî,</i>	<i>četîri</i>
lok.	<i>o dvê,</i>	<i>o trê,</i>	<i>četîrê</i>
instr.	<i>z dvêmi,</i>	<i>s trêmi,</i>	<i>š četîrêmi</i>

I veći se glavni brojevi mijenjaju po istom obrascu (z *dvadêsetêmi kravâmi*).

Redni brojevi mijenjaju se kao pridjevi: *trējti* – *trėje* – *trējta*, gen. m. i sr. roda *trējtdoga*, dat. *trējtdomu* itd., žen. rod gen. *trējtgē*, dat. *trėje* itd., u pluralu nom., akuz. *trėje*, gen. *trējtiēi*, dat. *trējtiēm* (*trėjtem*), lok. na *trėjtiē*, instr. z *trējtiēmi*.

B. Konjugacija

Infinitiv završava na *-ti* ili *-či*. Uz glagole koji označuju kretanje pojavljuje se oblik *supina*, koji završava na *-t* ili *-č*: *pēm spāt*, *pēmu kupīvat šēnice*, *ōtišel je dŕf sieč*. Osim po obliku supin se u nekih glagola razlikuje od infinitiva i po akcentu: *krāsti* : *krāst*.

Prezent:

U 1. l. sg. zadržao se nekadašnji nastavak *-u* samo u glagola *štēti* : *ōču*. U prez. oblicima glagola *mōči* nekadanje *-že-* zamijenjeno je sa *-re*: *mōrem*, *mōreš*, *mōrē*, *morēmō*, *morėje*, *morėje*.

U zelinskim govorima nema starijega kratkog oblika 3. l. pl., već je u glagola I.–IV. i VI. Mareticeve vrste u tom licu analoški završetak prema drugim prezentskim oblicima: *plētėje*, *ginėje*, *vidījo*, *skočijo*, *kupījējo*; *tōčėje*, *pečėje*, *štrīžėje*, *lēžėje*, *vršījo*.

Prezent glagola *jēsti* glasi: *jiēm*, *jiēš*, *jiē*, *jiēmō*, *jiēste*, *jiėje*.

– Svršeni prezent glagola *biti*: *bōdēm* (*bōm*), *bōdēš* (*bōš*), *bōdē* (*bō*), *bōdēmō* (*bōmō*), *bōdėje* (*bōtėje*), *bōdėje* (*bōdo*). U zanijekanom prezentu se pored oblika *nē bōdem* – *nē bōm* itd. veoma često rabe i kontrahirani oblici *nēm*, *nēš*, *nē*, *nēmō*, *nēte*, *nėje*, koji služe i kao zanijekani prezent glagola *iti*, uz oblike *nējdem*, *nējdeš* itd.

Prezent glagola *pōvesti* (u značenju »reći, kazati«): *poviēm*, *poviēš*, *poviē*, *poviēmō*, *poviēste*, *poviėje*; glagola *iti*: *iđēm*, *iđēš*... i *pēm*, *pēš*, *pē*, *pēmō*, *pēte*, *pėje* (taj prezent služi samo za izricanje budućnosti).

– *Imperativ*. Kod starijih ljudi u Črečanu karakteristično je čuvanje rezultata II. palatalizacije u glagola I. vrste: *spēcī* – *spēcētėje*, *rēci* – *rēcētėje*, ali se danas već češće govori: *spēcī* – *spēcīte* (u Biskupcu je nazočan samo imperativ s analoškim palatalom: *spēcī* – *spēcīte*).

Stari oblici sačuvali su se u imperativnim oblicima glagola *jēsti* i *pōvedāti* (*pōvesti*): *jēc* – *jēcīte*, *pōveč* – *pōvečīte*, a u glagola *vidēti* imperativno *č* (< dž) prešlo je u *š*: *vīš* – *vīšīte*. Imperativ glagola *biti* glasi: *bōdi* – *bōdītėje*.

– Glagolski prilog sadašnji rijetko se upotrebljava: *vmīral je na stojjeć* i: *na stojjećki*.

– Glagolski pridjev radni tvori se kao i u drugim kajkavskim govorima: *pāsel* – *pāsle* – *pāsla*, *dēl* – *dēle* – *diēla*, *šēpnōl* – *šēpnōle* – *šēpnōla*, *zmōknōl* – *zmōknōle* – *zmōknōla* (i: *zmōkel* – *zmōkle* – *zmōkla*) itd.

Glagolski pridjev trpni najčešće se tvori završetkom *-en* (za m. rod; kategorija roda i broja izražava se jednako kao i u pravih pridjeva), a u nekih glagola mogući su, paralelno, i oblici na *-t*: *plētēn* – *plētēnē*

– *pletěna*; – pl. *pletěni* (odr. oblik ima akc. *pletěni* – *pletěna* – *pletěne*; – pl. *pletěni* – *pletěne* – *pletěna*); *spāšen*, *doněšen*, *vubijēn*, i *vūbit* itd.

– *Složena glagolska vremena i načini:*

Budućnost se izriče svršenim, stegnutim prezentom glagola *bīti* i glag. pridjevom radnim: *bōm ga vūdril*;

Pluskvamperfekt se tvori glag. pridjevom radnim i perf. glagola *bīti*: *Bil sem zdīgel stūo kīl*.

Kondicional se tvori oblikom *bi* (za sva lica singulara i plurala) i glagolskim pridjevom radnim: *bī vam pōvedal da mōrem*.

Kondicional II. tvori se kondicionalom I. glagola *bīti* i glag. pridjevom radnim: *nē bi mu bil dāl tulīko, kulīko on*.

Pregled akcenata po glagolskim vrstama

I. vrsta:

<i>plēsti</i>	sup. <i>plēst</i> , prez. <i>plētem</i> – <i>plētēte</i> , imp. <i>plēti</i> – <i>plētite</i> , ptc. akt. <i>plēl</i> – <i>plēle</i> – <i>plēla</i> , ptc. pas. <i>plētēn</i> – <i>plētēne</i> – <i>plētēna</i> ;
<i>rāsti</i>	sup. <i>rāst</i> , prez. <i>rāstem</i> – <i>rāstēte</i> , imp. <i>rāsti</i> – <i>rāstite</i> , ptc. akt. <i>rāsel</i> – <i>rāsle</i> – <i>rāsla</i> ;
<i>mēsti</i>	<i>mēst</i> , prez. <i>mētem</i> – <i>mētēte</i> , imp. <i>mēti</i> – <i>mētite</i> , ptc. akt. <i>mēl</i> – <i>mēle</i> – <i>mēla</i> , ptc. pas. <i>mētēn</i> – <i>mētēne</i> – <i>mētēna</i> ;
<i>dōnēsti</i>	prez. <i>donēsēm</i> – <i>donēsēte</i> , imp. <i>donēsi</i> – <i>donēsite</i> , ptc. akt. <i>dōnesel</i> – <i>dōnesle</i> – <i>dōnesla</i> , ptc. pas. <i>donēsēn</i> – <i>donēsēne</i> – <i>donēsēna</i> ;
<i>dōpsti</i>	sup. <i>dōpst</i> , prez. <i>doūbem</i> – <i>doubētē</i> , imp. <i>doūbi</i> – <i>doūbite</i> , ptc. akt. <i>dōubel</i> – <i>dōuble</i> – <i>doubla</i> , ptc. pas. <i>dōubēn</i> – <i>doubēne</i> – <i>doubēna</i> ;
<i>pēči</i>	sup. <i>pēč</i> , prez. <i>pēčem</i> – <i>pēčēte</i> , imp. <i>pēči</i> – <i>pēčite</i> , ptc. akt. <i>pēkel</i> – <i>pēkle</i> – <i>pēkla</i> , ptc. pas. <i>pēčen</i> – <i>pēčēne</i> – <i>pēčēna</i> ;
<i>pōmoči</i>	sup. <i>pōmoč</i> , prez. <i>pomōrem</i> – <i>pomorēte</i> , imp. <i>pomōri</i> (<i>pomōzi</i>) – <i>pomōrite</i> (<i>pomōzete</i>), ptc. akt. <i>pōmogel</i> – <i>pōmogle</i> – <i>pōmogla</i> , ptc. pas. <i>pomōren</i> – <i>pomorēne</i> – <i>pomorēna</i> ;
<i>klēti</i>	sup. <i>klēt</i> , prez. <i>kōnem</i> – <i>kōnēte</i> , imp. <i>kōni</i> – <i>kōnite</i> , ptc. akt. <i>klēl</i> – <i>klēle</i> – <i>klēla</i> , ptc. pas. <i>kōņēn</i> – <i>kōņēne</i> – <i>kōņēna</i> ;
<i>žēti</i>	sup. <i>žēt</i> , prez. <i>žējnem</i> – <i>žejnēte</i> , imp. <i>žējni</i> – <i>žejnite</i> , ptc. akt. <i>žēl</i> – <i>žēle</i> – <i>žēla</i> , ptc. pas. <i>žējņēn</i> – <i>žejnēne</i> – <i>žejņēna</i> ;
<i>započēti</i>	prez. <i>zapōčnem</i> – <i>zapōčnēte</i> , imp. <i>zapōčni</i> – <i>zapōčnite</i> , ptc. akt. <i>zapōčel</i> – <i>zapōčēle</i> – <i>zapōčēla</i> , ptc. pas. <i>zapōčņēn</i> – <i>zapōčņēne</i> – <i>zapōčņēna</i> ;
<i>vmrieti</i>	prez. <i>vmērņem</i> – <i>vmernēte</i> , imp. <i>vmērni</i> – <i>vmernite</i> , ptc. akt. <i>vmrl</i> – <i>vmrle</i> – <i>vmrļa</i> , ptc. pas. <i>vmērņēn</i> – <i>vmernēne</i> – <i>vmernēna</i> ;

- čūjti** prez. čūjem – čūjēte, imp. čūj – čūjte, ptc. akt. čūl – čūle – čūla, ptc. pas. čūjen – čūjēne – čūjēna;
dōspeti prez. dospīem – dospiejēte, ptc. akt. dōspel – dōspele – dospīēla, ptc. pas. duōspeven – duōspevne – duōspevna;

II. vrsta:

- stisnōti** prez. stīsneņem – stīsneņēte, imp. stīsni – stīsneņēte, ptc. akt. stīsnoļ – stīsnoļe – stīsnoļa, ptc. pas. stīsneņ – stīsneņne – stīsneņna;
ginōti sup. gīnoť, prez. gīneņem – gīneņēte, imp. gīni – gīnite, ptc. akt. gīnoļ – gīnoļe – gīnoļa;
dignōti prez. dīgneņem – dīgneņēte, imp. dīgni – dīgneņēte, ptc. akt. dīgnoļ – dīgnoļe – dīgnoļa, ptc. pas. dīgneņ – dīgneņne – dīgneņna;

III. vrsta:

- vidēti** prez. vīdim – vīdīte, imp. vīš – vīšte, ptc. akt. vīdel – vīdle – vīdla, ptc. pas. vīdeņ – vīdeņne – vīdeņna;
omīleti prez. omīlem – omīlēte, imp. omīli – omīlete, ptc. akt. omīleļ – omīlele – omīlēla, ptc. pas. omīleņ – omīlēne – omīlēna;
živeti sup. živet, prez. žīvīm – žīvīte, imp. žīvi – žīvīte, ptc. akt. žīvel – žīvele – žīvēla;
lēteti sup. lētet, prez. lētīm – lētīte, imp. lēti – lētīte, ptc. akt. lētel – lētele – lētiēla,
sēdēti sup. sēdet, prez. sedīm – sedīte, imp. sēdi – sēdīte, ptc. akt. sēdel – sēdele – sediēla,
žōteti sup. žōtet, prez. žōtem – žōtēte, imp. žōti – žōtīte, ptc. akt. žōtel – žōtele – žōtēla.
žējati sup. žējat, prez. žējām – žējāte, imp. žējaj – žējājte, ptc. akt. žējaj – žējale – žējāla, ptc. pas. žējen – žējne – žējna,
dřžati sup. dřžat, prez. dřžīm – dřžīte, imp. dřži – dřžīte, ptc. akt. dřžal – dřžale – dřžāla, ptc. pas. dřžān – dřžāne – dřžāna;
kričati sup. kričat, prez. kričīm – kričīte, imp. kriči – kričīte, ptc. akt. kričal – kričale – kričāla,
drēčati sup. drēčat, prez. drēčīm – drēčīte, imp. drēči – drēčīte, ptc. akt. drēčal – drēčale – drēčāla, ptc. pas. drēčen – drēčēne – drēčēna;

IV. vrsta:

- nēsiti** sup. nēsīt, prez. nēsīm – nesīte, imp. nēsī – nēsīte, ptc. akt. nēsīl – nēsīle – nēsīla, ptc. pas. nēsēņ – nēsēne – nēsēna;
hōditi sup. hōdit, prez. hōdīm – hōdīte, imp. hōdi – hōdīte, ptc. akt. hōdil – hōdīle – hōdīla, ptc. pas. hōdeņ – hōdēne – hōdēna;

- sköčiti* prez. *sköčim* – *sköčite*, imp. *sköči* – *sköčite*, ptc. akt. *sköčil* – *sköčile* – *sköčila*, ptc. pas. *sköočen* – *sköočne* – *sköočna*;
- fäli* sup. *fälit*, prez. *fälim* – *fälite*, imp. *fäli* – *fälite*, ptc. akt. *fäfil* – *fäfile* – *fäfila*, ptc. pas. *fälen* – *fälëne* – *fälëna*;
- mlätiti* sup. *mlätit*, prez. *mlätim* – *mlätite*, imp. *mläti* – *mlätite*, ptc. akt. *mlätil* – *mlätile* – *mlätila*, ptc. pas. *mläčen* – *mläčëne* – *mläčëna*;
- bräniti* sup. *bränit*, prez. *bränim* – *bränite*, imp. *bräni* – *bränite*, ptc. akt. *bränil* – *bränile* – *bränila*, ptc. pas. *bräjnen* – *bräjnëne* – *bräjnëna*;
- tröbiti* sup. *tröbit*, prez. *tröbim* – *tröbite*, imp. *tröbi* – *tröbite*, ptc. akt. *tröbil* – *tröbile* – *tröbila*, ptc. pas. *tröblën* – *tröblëne* – *tröblëna*;

V. vrsta :

- čüvati* sup. *čüvat*, prez. *čüvam* – *čüvate*, imp. *čüvaj* – *čüvajte*, ptc. akt. *čüval* – *čüvale* – *čüväla*, ptc. pas. *čüvan* – *čüväne* – *čüväna*;
- pítati* sup. *pítat*, prez. *pítam* – *pítate*, imp. *pítaj* – *pítajte*, ptc. akt. *pítal* – *pítale* – *pítäla*, ptc. pas. *pítan* – *pítäne* – *pítäna*;
- povijati* sup. *povijat*, prez. *povijam* – *povijate*, imp. *povijaj* – *povijajte*, ptc. akt. *povijal* – *povijale* – *povijäla*, ptc. pas. *povijan* – *povijäne* – *povijäna*;
- viëncati* sup. *viëncat*, prez. *viëncam* – *viëncate*, imp. *viëncaj* – *viëncajte*, ptc. akt. *viëncal* – *viëncale* – *viëncäla*, ptc. pas. *viëncan* – *viëncäne* – *viëncäna*;
- igrati* sup. *igrat*, prez. *igram* – *igrate*, imp. *igranj* – *igrajte*, ptc. akt. *igral* – *igräle* – *igräla*, ptc. pas. *igran* – *igräne* – *igräna*;
- žülati* sup. *žülat*, prez. *žülam* – *žülate*, imp. *žülanj* – *žüljajte*, ptc. akt. *žülal* – *žülale* – *žüläla*, ptc. pas. *žülan* – *žüläne* – *žüläna*;
- glëdeti* sup. *glëdet*, prez. *glëdim* – *glëdite*, imp. *glëdi* – *glëdite*, ptc. akt. *glëdel* – *glëdele* – *glëdëla*.
- tkäti* sup. *tkät*, prez. *tkëm* – *tkëte*, imp. *tki* – *tkite*, ptc. akt. *tkäl* – *tkäle* – *tkäla*, ptc. pas. *tkän* – *tkäne* – *tkäna*;
- präti* sup. *prät*, prez. *përëm* – *përëte*, imp. *përi* – *përite*, ptc. akt. *präl* – *präle* – *präla*, ptc. pas. *prân* – *präne* – *präna*;
- sejät* sup. *sëjat*, prez. *siëjem* – *siejëmo*, imp. *siej* – *siejte*, ptc. akt. *sëjal* – *sëjale* – *sejäla*, ptc. pas. *siëjan* – *siejäne* – *siejäna*;

V I. v r s t a :

- kupūvati* sup. *kupūvat*, prez. *kupūjēṃ* – *kupūjēṭe*, imp. *kupūj* – *kupūjṭe*, ptc. akt. *kupūval* – *kupūvale* – *kupūvāla*, ptc. pas. *kupūvan* – *kupūvāne* – *kupūvāna*;
- ṃḍrūvati* sup. *ṃḍrūvat*, prez. *ṃḍrūjēṃ* – *ṃḍrūjēṭe*, imp. *ṃḍrūj* – *ṃḍrūjṭe*, ptc. akt. *ṃḍrūval* – *ṃḍrūvale* – *ṃḍrūvāla*, ptc. pas. *ṃḍrūvan* – *ṃḍrūvāne* – *ṃḍrūvāna*;
- gladūvati* sup. *gladūvat*, prez. *gladūjēṃ* – *gladūjēṭe*, imp. *gladūj* – *gladūjṭe*, ptc. akt. *gladūval* – *gladūvale* – *gladūvāla*;
- obeduvāti* sup. *obedūvat*, prez. *obedūjēṃ* – *obedūjēṭe*, imp. *obedūj* – *obedūjṭe*, ptc. akt. *obedūval* – *obeduvāle* – *obeduvāla*, ptc. pas. *obedūvan* – *obeduvāne* – *obeduvāna*;
- napreduvāti* prez. *napredūjēṃ* – *napredūjēṭe*, imp. *napredūj* – *napredūjṭe*, ptc. akt. *napredūval* – *napreduvāle* – *napreduvāla*, ptc. pas. *napreduvān* – *napreduvāne* – *napreduvāna*.